

Nyfikenhetsvandring 74 - Åttonde budet - Falskt vittnesbörd

Bidrag från Bengt Pleijel
2006-01-01

Detta är nyfikenhetsvandring
74

Kära du

som egentligen inte tycker om att
bära falskt vittnesbörd mot din nästa men
ändå gör det. Ibland. Någon gång.
Understundom &

På denna vandring skall vi tala med varandra om hur vi kan
styra vår tunga så att den inte blir allt för tung
för oss eller vår nästa.
Men låt oss först
tänka på vilken fantastisk gåva som
talförmågan är. Vi kan meddela oss med varandra. Vi
kan uttrycka våra känslor och våra tankar,
Språket slår en bro mellan oss.

Ett vänligt ord kan göra under
&

De goda orden minskar ondskan i världen.

En lessen människa rätar på ryggen!

Den bedrövade känner sig tröstad.

Fram för att upp-mun-tra.

Bort med att ned-mun-tra.

Genom våra ord kan vi
försvara varandra. Den som alla talar illa om får vi tala

väl om. Där andra klenar skosvärta på sin frånvarande nästa, får vi tvätta rent och tyda allt till det bästa.

Vi blir väldigt glada när andra gör så med oss. Ty om folk missförstår oss och talar illa om oss och tyder allt till det värsta, blir vi hemskt lessna. Då är det skönt med goda vänner, som ställer allt till rätta.

När gav du sist ett uppmuntringsord till någon som behövde det?

När sände du en ros med vänligt ord till den som blev förtalad?

Eller när uppmuntrade du någon vän med ett Nobelpris?

(??? Titta här)

Med många glada ord till Dig från din vän

Ger vandringen ilskor, grubblor, tröstor och glädjor?

Kontakta då Bengt genom att klicka på författarnamnet för denna artikel.

Guds tio ord

Och Gud talade alla dessa ord:
Jag är Herren,
din Gud,

Som har fört dig ut ur Egyptens land,
ur träldomshuset

Åttonde budet:
Du skall inte bära falskt vittnesbörd mot din nästa

Luther frågar: Vad är det?

Och vi svarar.

version I

Vi skola frukta och älska Gud.

Så att vi icke beljuga,

föråda,

baktala

eller illa berykta vår nästa,
utan urskuldra honom,
tänka och tala väl om honom
och tyda allt till det bästa.

Detta är nyfikenhetsvandring
74

På denna vandring
stannar vi till och tar

eftertänksamhetens paus vid dessa fyra rastställen:

- Räkna olikheterna
- Vi stannar till på

Bergspredikans berg

- Förklaring till
förklaringen

- Samtal med Jesus om mig
själv

Och så till sist: Reflektionen

1. Räkna olikheter

De av oss, kära medvandrare, som levde förr i världen och fick lära oss Dr Martin Luthers lilla katekes utantill, har kanske märkt att jag för de förra buden inte citerat den gamla formuleringen av förklaringarna utan en nyformulering som finns i Svenska Kyrkans Psalmbok (längst bak). Men denna gång kommer den gamla formuleringen, den som jag lärde, jag, som levde förr i världen. Den sitter hos mig i bakhuvudet och jag har svårt få in den nya versionen. Men för att modernisterna inte skall bli ledsna kommer nu tre formuleringar.

version 1 från 1878 , se ovan

version 2 från 1975

version 3 som nu står i Psalmboken

Du

får nu till uppgift att granska alla tre och räkna olikheterna. Och sedan får du mitt tillstånd att välja vilken du vill plocka ner i ditt bakhuvud. Att ha förklaringen där är en broms, som hindrar många dumheter att hoppa ut ur din mun.

Version 1

Vi skola frukta och älska Gud.

så att vi icke beljuga,

förråda,

baktala

eller illa berykta vår nästa,

utan urskulda honom,

tänka och tala väl om honom

och tyda allt till det bästa.

Version 2

Vi skall frukta och älska Gud,

så att vi inte beljuger,

förråder,

baktalar

eller illa beryktar vår nästa

utan urskuldar henne,

tänker och talar väl om henne

och tyder allt till det bästa.

Version 3

Vi skall frukta och älska Gud

så att vi inte förråder,

baktalar,

sprider lögner

eller talar illa om vår nästa,

utan urskuldar honom,

tänker och talar väl om honom

och tyder allt till det bästa.

2. Vi stannar till vid Bergspredikans berg

Jesus tar oss med upp på en av kullarna nordväst om Kapernaum. Vi sätter oss ned i en ring runt omkring Jesus tillsammans med Galileens fattiga småbönder och fiskare. En ljuvlig plats. Vi hör fågelsången. Vi ser anemonernas färgprakt utmed sluttningen. På avstånd finns Gennesarets sjö. Vattenytan blänker i

solljuset.

Vi lugnar ner oss. Andas ut allt gammalt och unket inom oss. Andas in friskheten, vilan, eftertänksamheten, livet &

Jesus ser på oss som är runtomkring honom. Det är som om han ser rakt igenom. Hans ögon utstrålar nåd och sanning. Först är det nåd. Han tar emot oss. Vi anar hans kärlek. Men sedan är det en sanning som strålar ut från honom. Han vill tala allvar med oss. Han vet hur vi har det. Vi har svårt med varandra. Och vi talar gärna illa om dem som gör oss illa. Vi dömer och bedömer och fördömer. Vi är alldeles för färdiga i våra omdömen. Hans ögon som strålar nåd och sanning vill hjälpa oss till ett nytt sätt att tänka. Därför vill han tala med oss om det.

Döm inte,
så blir ni inte dömda.

Ty med den dom ni dömer med,

skall ni bli dömda,

och med det mått ni mäter med,

skall det mätas upp åt er.

(Matteus 7:1-2)

Jesus talar här om vad som kan hända i en gemenskap. Han säger inte att vår gemenskap kommer att bli problemfri, inte ens om vi är kristna. Där kommer att finnas spänningar, missförstånd, syndafall. Hur skall en som vill vara en kristen då förhålla sig, när någon i vår närhet handlar fel? Det första Jesus lär oss är:
Döm inte &

Det ordet av Jesus har ofta blivit missförstått. Jesus talar här om hur vi skall förhålla oss till varandra i vardagslivets trassligheter. Han talar inte om samhällets domstolar. Han säger inte att det är fel att läsa juridik och utbilda sig till domare och advokat. Vi behöver lagar och vi behöver domstolar som hjälper oss att hålla samman i samhället och leva rätt med varandra.

Ordet Döm

inte kan inte heller syfta på att vi skall vara okritiska mot varandra och blunda för det som är fel eller falskt. Och inte heller på att vi inte får fälla något omdöme om någon annan människa. Jesus själv fäller skarpa omdömen om hycklare (Matteus 7:5). Han talar om att det finns människor som lever som hundar och svin (Matteus 7:6). Det finns falska profeter som man skall akta sig för (Matteus 7:15). Jesus vill i hela

Bergspredikan uppöva vår förmåga att ha ett sunt omdöme och att vara kritiska, så att vi inte går på vad som helst (se Matteus 5:20, 46,47 6:2, 5, 7, 8, 16).

I Bergspredikan avskaffar Jesus inte samhällets domstolar. Och han förbjuder oss inte att vara kritiska. Vad vill han då varna oss för? Han vill varna oss för detta:
Sätt inte dig själv på tronen.

Stig ned från den upphöjda plats, där du sitter och dömer och bedömer och fördömer allt och alla. På domarsätet skall Gud sitta. Du får inte inta hans plats. Att fälla domar över en medmänniska är att sätta sig i Guds ställe (läs Romarbrevet 14:1-12). Ingen människa kan döma över en annan människa. Vi kan inte läsa i hennes tankar och utröna vad som finns i hennes innersta. Människan är inte Gud. Att spela domare är att gripa in i Guds arbete och föregripa den stora räkenskapens dag. Och det är detta som Jesus påminner oss om i fortsättningen.
&
så blir ni inte dömda.

Vi blir inte dömda om vi överlåter domen åt Gud. Vi får redan nu överlåta oss åt Jesus och låta honom ta hand om våra tankar, ord och gärningar.

Döm mitt hjärta
här i tiden,

innan världen döms av dig;

och när tiden är förliden,

i ditt domsslut fria mig.

(Svenska Psalm 356:5)

Jesus säger:

Amen, amen säger
jag er:

Den som hör mitt ord

och tror på honom som har sänt mig,

han har evigt liv

och kommer inte under domen

utan har övergått från döden till
livet.

(Johannes 5:24)

Det här betyder att jag kan nalkas min broder, så som den som själv behöver gränslös barmhärtighet. Vi är inte domare. Vi är bland de dömda. Och vi kommer att bli dömda med den dom som vi dömer andra med.

Ty med den dom som ni dömer med skall ni dömas,

och med det mått som ni mäter med skall det mätas upp åt er.

(Matteus 7: 2)

Vi bestämmer själva den metod med vilken Gud skall döma oss på den stora räkenskapens dag. Han går efter den modell som vi själva haft. Om du registrerar din nästas fel, så skall Gud registrera dina. Om du fördömer din nästa, skall Gud fördöma dig. Om din måttstock har varit att få ut millimeterrättvisa i en konflikt, skall Gud ta fram den måttstocken på domens dag.

Jesus uppmanar oss att inte blunda för det som är vrång och skevt. Han uppmanar oss inte att vara okritiska och strunta i det som gått snett. Han uppmanar oss att ta itu med det som gått snett utifrån erfarenheten av att själv vara den som behöver mycken barmhärtighet. Det är inte jag som får rätt och det är inte den andre som får rätt, utan det är Gud och ingen annan som får rätt.

Jag stiger ned från domarsätet.

Jag ställer mig bredvid min broder och syster, och jag säger:

Förlåt OSS!

Himmelens rikedom når både dig och din broder och syster, när du ber så.

3. Förklaring till förklaringen

Vi skall frukta och
älska Gud &
Så börjar
alla förklaringarna till buden. Det gäller att
ställa in sin inre mottagarapparat på den himmelska
hörlängden. Vi är inför Gud, vår käre
himmelske Fader, som älskar oss så högt att han
sönt sin Son ned till oss.

Vi
säger nej till alla "gudar" som rycker i oss och sliter i oss.
Duktighetsguden, kravguden, måste-guden, massmediaguden. Alla
dessa "gudar" rycker i oss, sliter i oss. Och gör oss
rädda, trötta, missmodiga.
Jag får frukta Gud. Jag får
bäva, förundras, häpna, vörda, respektera,
räkna med honom, älska honom, lyda honom.

Detta är
kärleken till Gud:

att vi håller hans bud.

Och hans bud är inte tunga.

(Johannes första brev 5:3)

När vi är där, inne i Guds kärlek, fyller han på vår inre bägare med kärlek. Det påverkar hela vårt sätt att vara tillsammans med varandra, vad vi gör och säger om varandra och till varandra.

Vad hjärtat är fullt av det talar munnen.

(Matteus 12.34)

Om hjärtat är fullt av det som är fult blir människor omkring dig fulla av det som är fult. Men om du säger ja till att låta Guds Ande fylla dig med Ande händer det något spännande omkring dig:

Låt er uppfyllas av Anden

så att ni talar till varandra

med psalmer, hymner och andliga sånger,

och sjunger och spelar för Herren

i era hjärtan.

(Efesierbrevet 5:18-19)

Vi skall frukta och älska Gud så att vi icke beljuger
När jag tränger undan Gud ur mitt liv, tränger jag undan min nästa också. Jag tar mig friheter mot min nästa. Jag sätter mig på domarsätet och dömer och bedömer min nästa ovanifrån. Jag beljuger, sprider lögn ..
Fråga dig varje gång du sagt något ofördelaktigt om din nästa:

Är det sant?

Och om det är sant:

Är det nödvändigt att säga det?

Är det kärleksfullt?

Har jag själv det rätt ställt med Gud?

Om

käftan din har lätt för att slinta och glappa och
tungan din har lätt för att sladdra och släppa ut en
massa fult, lär dig då detta bibelord:

Herre, sätt en
vakt för min mun,

bevaka mina läppars dörr.

Låt ej mitt hjärta vika av till något
ont.

(Psaltaren 141:3-4)

Om
munnen säger en massa dumt och skvallrigt och fult är det
som om allt det blir som en bumerang som hoppar in i ditt eget
hjärta så att det blir fullt av det som är fult.
Vi skall frukta och
älska Gud så att vi icke beljuger,
förråder...

Kan människor lita
på dig?

Kan du bevara en hemlighet?

Vi skall frukta och
älska Gud så att vi icke beljuger, förråder,
baktalar...
Det är att tala illa om honom bakom
ryggen.

"Har du hört vad & gjort?"

"Nej, men vad säger du, Så
gräääsligt!"
Vi skall
frukta och älska Gud så att vi icke beljuger,
förråder, baktalar eller illa beryktar vår
nästa&
"Man skall ju inte tala illa om
folk, men&."

Du vill inte att andra skall tala illa om dig.

Men varför gör du det då om andra?

Tänk igenom hur skvaller skadar

Den det rör

den det hör

den det gör

Vi skall frukta och
älska Gud så att vi icke beljuger, förråder,
baktalar eller illa beryktar vår nästa utan urskuldar

henne /honom...

Det är att dra fram alla förmildrande omständigheter. Om min nästa verkligen har gjort fel skall jag inte tala med andra om detta. Jag får be för henne, så att hon får mod att bekänna sin synd inför Jesus och ta emot förlåtelsen. Jag får försvara SYNDAREN

Men jag får aldrig försvara SYNDEN

Vi skall frukta och älska Gud så att vi icke beljuger, förråder, baktalar eller illa beryktar vår nästa utan urskuldar henne /honom tänker och talar väl om honom och tyder allt till det bästa.

Det vi tänker och säger om andra människor hänger ihop med vad som fyller vårt inre. Jag behöver bli fylld av Jesu kärlek. Då ställer jag min nästa i centrum och tänker och talar väl om honom och tyder allt till det bästa.

4. Samtal med Jesus om mig själv

Herre
Jesus Kristus,

förlåt mig att jag så ofta drar fram andras fel och brister.

Gör jag det för att framhäva mig själv?

Förlåt mig att jag så ofta lyssnar på förtal

och skvaller och låter det gå vidare.

Förlåt mig att jag så lite ber för dem som förtalas

och försöker förstå dem.

Herre, du säger att vad hjärtat är fullt av

det talar munnen.

Fyll mitt hjärta med din kärlek

så att jag kan urskulda

och tänka och tala väl om

de människor du sänder i min väg

och tyda allt till det bästa.

Då kan det bli en ny frisk anda

när vi träffas och umgås med varandra.

Ger vandringen
ilskor, grubblor, tröstor och glädjor?

Kontakta då Bengt genom att klicka på författarnamnet för denna artikel.

Reflektion

Samtala med dig
själv och/eller med någon annan.

(Sänd gärna in dina reflektioner till oss.)

Räkna olikheterna

Hur många olikheter fann du?

Vilken version vill du lära dig by heart?

När du kan den, glöm inte att ge dig själv någon uppmuntran.
Vi stannar till på Bergspredikans berg

Berätta vad du lärde dig på Bergspredikans berg.
Förklaring till förklaringen.

Förklara förklaringen till förklaringen genom att placera in

den i ditt eget liv tillsammans med andra.
Samtal med Jesus om mig själv.

Vad har du att säga Jesus om dig själv?

Nästa vandring skall vi ta itu med begärelserna som dyker upp i bud 9 och 10.

Ger vandringen ilskor, grubblor, tröstor och glädjor?

Kontakta då Bengt genom att klicka på författarnamnet för denna artikel.

